HN.IHNED.CZ 25. 5. 2007 00:00
http://vikend.ihned.cz/2-21229690-v00000_d-85

Dům se sympatickým posláním

Nedaleko Olomouce vyrostl přes zimu rozsáhlý dřevěný objekt, který však z leteckého pohledu v krajině ani nepostřehnete - jeho střecha je totiž pokračováním travnatého terénu, v údolí řeky Moravy se zvedá jen jako mírný kopec s vyhlídkou do okolí. Jeho autoři - ateliér Projektil architekti - za něj dostali hlavní cenu Grand Prix architektů 2007.

Většina z nás ještě vyrostla v době, kdy se přehřívání bytů neřešilo regulováním tepla, ale mohutným větráním; stát dotoval energie, a tak nikomu nevadilo topit "pánubohu do oken". S takovou výchovou pak varování ekologů nebereme příliš vážně, energetická krize se nás dotýká jen v okamžicích, kdy se opět zvedne cena plynu nebo elektřiny. Ekologické myšlení si musí osvojit především mladá generace, aby o osudu Země jednou mohla rozhodovat zodpovědně, a k tomu se musí připravovat od nejútlejšího dětství. V Olomouci k tomuto účelu vybudovali celý areál ekologických aktivit, který má veřejnost - a především školní děti - seznamovat se všemi procesy v přírodě, učit je, jakou úlohu by v nich měl sehrát člověk.

Nové Centrum ekologických aktivit města Olomouce ve Sluňákově leží při vstupu do chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví, otevírá turistickou trasu s mnoha zastaveními a vyhlídkami, kde děti mohou přírodu volně pozorovat. V budově centra se budou konat přednášky a semináře, jednodenní i týdenní kurzy, ubytování pro čtyřicet osob umožňuje také "školu v přírodě" pro celou třídu.

Stavba jako učebnice

Bylo samozřejmým požadavkem magistrátu města, který centrum vystavěl, aby i samotná výuková budova ukazovala, jak se ekologické myšlení promítá do stavitelství. Autoři stavby - Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister a Petr Lešek - nejenom splnili zadání nízkoenergetického objektu, ale do návrhu vnesli ještě vlastní postoj, ohleduplnost k životnímu prostředí. Dům se přirozeně začleňuje do svého okolí jako terénní vlna, prosklenými stěnami obrácenými k jihu využívá sluneční paprsky k přitápění, před nepříznivou severní stranou se naopak chrání navršeným valem zeminy, který přechází i na střechu, aby tu vytvořil novou plochu pro zeleň a stal se součástí okolní přírody, kopcem s vycházkovou stezkou a vyhlídkou na celý areál.

Materiály na stavbu byly vybírány ze snadno obnovitelných přírodních zdrojů nebo s ohledem na nízkou spotřebu energie při výrobě. Konstrukce je vlastně téměř celá dřevěná (z lepených smrkových rámů), jen základy a severní stěna se střechou pod zemním valem jsou postaveny ze železobetonu (beton akumuluje - to znamená zadržuje - získané

teplo). Dělicí vnitřní stěna mezi hlavními pobytovými a vedlejšími prostory je postavena z nepálených cihel, které nejenom šetří energií při své výrobě, ale navíc velmi příznivě ovlivňují vzduch v interiéru, pomáhají udržovat jeho správnou vlhkost. Na osluněné fasádě se objevuje dřevo a sklo, zářezy se vstupy v severním valu jsou pojednány z betonu a kamene. V interiéru se uplatňuje především dřevo: na sloupech a obkladech některých stěn nebo stropů; na podlahách jsou dřevěné palubky, jen ve vlhkých provozech cementové stěrky. Všechny materiály si ponechávají svůj přirozený vzhled a strukturu, a jsou tak přehlednou učebnicí o použitých stavebních materiálech.

Výchova příkladem

Stavba stojí v záplavovém území, proto je vyzdvižena nad úroveň svého okolí. Nově vytvořená plocha přímo před jižní fasádou slouží jako pobytová zahrada. Budova je plošně rozsáhlá (celková plocha domu je 1586 m2), ale její půdorysný tvar do oblouku obtáčí zahradu a všechny učebny nebo pokoje se k sobě přibližují, uzavřený prostor se zdá menší a útulnější. Podél oblé prosklené stěny jsou uvnitř seřazeny všechny místnosti, které potřebují přirozené denní světlo, slunce je při svém putování oblohou postupně všechny osvětluje a prohřívá. Před nimi je předsazený zastřešený venkovní prostor, ochoz s průhlednými roletami, které se v horkých dnech stáhnou, a skleněná fasáda se nepřehřívá. Na opačnou stranu oblouku, schovanou v zemním valu, autoři umístili obslužné místnosti (kuchyň, sklady, hygienické a technické zázemí).

Objekt se od západu k východu mírně zvedá, vyšší úsek je dvoupodlažní. Přízemní část je určená pro veřejnost (přednáškový sál, učebny, jídelna), dvoupodlažní pro ubytování a byt správce.

Budova využívá moderní technologie pro velmi úsporný provoz při vytápění, ohřevu vody a chlazení místností v létě. Při jejich návrhu architekti spolupracovali s profesorem Tywoniakem, naším předním odborníkem v oblasti nízkoenergetického stavění. Kotlům na dřevěné pelety pomáhají dům vytápět také solární kolektory, které ohřívají veškerou vodu na mytí. Protože největší množství tepla v dobře izolovaném domě se ztrácí větráním, ale čerstvý vzduch je pro život nezbytný, budova v zimě nevětrá okny. Pro systém větrání a teplovzdušného vytápění využívá rekuperační jednotky (v nich se teplo znehodnoceného vzduchu předává čerstvému, a ten se nemusí znovu úplně ohřívat). Nasávaný čerstvý vzduch navíc prochází nejprve přes zemní kolektory umístěné ve valu, kde je téměř stálá teplota. V zimě se tak vzduch už předem ohřívá, v létě naopak chladí. Šetrný přístup k přírodě vyjadřuje také hospodaření s vodou - jako užitková se využívá zachycená dešťová voda.

Centrum ekologických aktivit tedy vychovává mladou generaci nejenom programem a přednáškami, ale i vlastním příkladem. Není žádnou pokusnou stavbou, všechna zařízení se dnes už běžně používají, přináší spíše nový pohled na používání některých materiálů (dřevo na podlaze v učebnách se možná nelíbí uklizečce, navozuje však velmi příjemnou domácí atmosféru; tradiční nepálené cihly byly na dlouhou dobu téměř zapomenuty). Objekt mohl vzniknout díky odvaze magistrátu přijmout takové nezvyklé pojetí, a také díky úsilí celého týmu lidí z projekce i stavební firmy, kteří pochopili, že se jedná o výjimečnou stavbu. Stala se ukázkou, jak je možné stavět i velké domy s úsporným provozem a využívat přitom i jiné zdroje energie než ty, co jich má naše planeta stále méně...

Snímky Andrea Lhotáková: ***Centrum ekologických aktivit*** *vyrostlo přes zimu jako "nový kopec" v údolí řeky Moravy.* ***Ke sluníčku*** *se obrací oblouková dřevěná fasáda s velkými okny; skleníkový efekt pomáhá dům přitápět.* ***Ochoz před okny slouží jako lodžie,*** *střecha v létě chrání okna před přehříváním.* ***Dřevo a nepálené cihly*** *jsou v celém interiéru nejvýraznějšími materiály.*